

саме правова культура являє собою рушійну силу демократизації українського суспільства, на основі правової культури можна оцінити рівень розвитку усієї правової системи країни.

Література

1. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Ред. кол. вид.: В. Я. Тацій (голова ред. кол.) [та ін.] ; Акад. прав, наук України. Х.: Право, 2008. Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – 2008. – 726 с. – 551 с.

2. Оніщенко Н. Лекція професора Н.Оніщенко «Правова система як об'єкт пізнання загальнотеоретичної юриспруденції»/ Н. Оніщенко // Право України. – 2012. – № 1-2. – С. 258-272.

3. Макеєва О.М. Правова культура як елемент правової системи / О.М. Макеєва // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 4. – С.64-67.

УДК 343 (043.2)

Рутвян К.О., студентка,
Інститут прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет ім. Я.Мудрого,
м. Харків, Україна
Науковий керівник: Кальницький Е.А., к.ф.н., доцент

ЗЛОЧИН ЯК ПАРАДОКСАЛЬНЕ СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС

Питання злочинності завжди було і буде актуальним, оскільки саме цивілізація стала каталізатором виникнення злочинності, ми можемо стверджувати, що знищити її неможливо. Враховуючи такі реалії, вчені почали висувати тезу, що злочинність є нормою для суспільства – це і є парадоксом.

До проблеми філософії злочину як соціального явища вже зверталися Ф.Ліст, Г.Тард, Р.Дюркгейм, Р.Мертон, В.А.Бачинин, О.Л.Творіна, О.М.Балавацька-Калінська, Ю.Б.Курилюк та ін.

Спочатку слід з'ясувати: чому ж злочинність вважається явищем соціальним? Перш за все, це явище існує у людському суспільстві. По-друге, злочинність є однією з форм соціальної поведінки людини. По-третє, в ролі злочинців виступають члени суспільства, які посягають на різні суспільні відносини. І по-четверте, злочинність є соціальною за своїми причинами, за своїм безпосереднім вираженням та кінцевими наслідками, а також за характером засобів боротьби з нею.

Що ж до парадоксальності такого явища як злочин? Спираюсь на філософські розробки Р.Дюркгейма та його послідовників, ми можемо

сказати, що не існує такого суспільства, яке б не зіштовхувалося зі злочинністю. Вона існує в різних проявах, оскільки дії, що характеризуються як злочинні, не скрізь однакові. Але в будь-якому суспільстві існують люди, що порушують усталені норми. Тобто можна сказати, що поки кримінальність існує в нормальному стані (не спостерігається тенденція її зростання), вона не має турбувати суспільство, адже вона, по суті, є не просто неминучою, але, якби би це дивно не звучало, вона є одною зі складових соціального здоров'я. Нам необхідно мати мірило, що є позитивним, а що негативним. Якщо ми уявимо світ, в якому більше не існує кримінальних дій, які б принижували колективну й індивідуальну гідність, то до злочину стали б прирівнюватись будь-які моральні, поведінкові проступки тощо. Злочинність не може зникнути, вона може змінити лише свою форму.

Другий аргумент ми можемо навести, спираючись на розробки В.А.Бачинина: злочинність вже ж несе певну користь, адже злочин є цікавим матеріалом для людинознавства, для вивчення людської сутності, адже саме злочин, будучи екстремальною, «пороговою» ситуацією здатен виявити ті якості людини, які за інших обставин так і не були б виявлені.

По-третє, за дюркгеймською філософією злочину, трапляється, що порушення закону відіграють корисну роль в еволюції, підготовлюючи суспільство до змін. Згідно афінського закону, Сократ був злочинцем і його засудження було заслуженим, тобто абсолютно справедливим. Але згодом його злочин, так звана незалежність думки, став у пригоді для всього людства. Він послужив підготовкою нової моральності, якої афіняни так потребували, оскільки традиції, якими вони жили, більше не відповідали умовам життя.

Ще одною досить скандальною гіпотезою щодо того, що злочин може надати суспільству щось корисне є те, що цивілізація потребує злочинів і саме тому відтворює їх. Це теза ґрунтується на переконанні про те, що цивілізації потрібні конфлікти, авантюри, джерело гострих відчуттів, дух небезпеки і т.ін., адже там, де необхідність в авантюрах згасала, локальні цивілізації неминуче переходили в стадію занепаду.

Такі погляди на злочин були не одноразово засуджені, зокрема Г.Тардом, який наголошував на тому, що злочин як «рак»: з одного боку він бере участь у житті організму, але все ж сприяє його умертвінню. Опоненти Е.Дюркгейма вважали, що він просто намагається виправдати злочинність, насправді це просто одна зі спроб пояснити, що злочин – це безумовне явище, яке в будь-якому разі існуватиме, оскільки такою є суспільна організація, а отже як і будь-що інше нестиме з собою позитивні і негативні наслідки. Звісно, злочин є корисним лише тоді, коли його переслідують і піддають осуду. Те що його називають нормальним, зовсім не свідчить про те, що його намагаються виправдати. Покарання є такою ж нормою, як і злочин, тобто вони мають завжди співіснувати разом та

мати однаковий ступінь важкості.

Деякі дослідники, наприклад Ф.Ліст, наголошують на тому, що хоч злочин і неможливо викоренити із суспільного життя, але його можна попередити, якщо вдало проводити соціальну політику. Так, звісно, здатність вчинити злочин частково визначає біологічний чинник (певні якості, з якими людина вже народилась), але вагому роль все ж займає соціальний чинник. У цьому контексті Г.Тард писав: «Саме суспільство підштовхує потенційних злочинців до злочину». Саме проблеми соціального характеру спричиняють останнім часом зростання злочинності, тобто вона починає перевищувати ті показники, в яких її ще можна вважати нормою, і набуває ознак патологічної хвороби, яку суспільний імунітет вже не здатний побороти. Соціологи і філософи, які ведуть свої дослідження в антропологічній сфері зазначають, що соціальна дисципліна у її традиційній формі повністю втратила свій авторитет; у суспільстві наростають тенденції розладу морального духу і тотальної тривоги.

Отже, ми зробили спробу довести, що існування злочинності – це парадоксальне соціальне явище, адже воно незважаючи на всю ту шкоду, яку приносить, все одно сприяє розвитку суспільства, тобто є нормою соціального здоров'я. Але про його «нормальність» слід говорити за умови, що воно не набуває хворобливої форми, тобто такої, коли імунітету суспільства вже не вистачає, призводить до деградації суспільства, тобто стає патологією з якою слід активно боротися, впроваджуючи ефективну правову, соціальну, виховну, культурно-духовну політику, задля повернення до здорового суспільства.

УДК 340.1 (043.2)

Стасів В.О., магістр,
Навчально-науковий інститут неперервної освіти,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шапенко Л.О., асистент

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТЕМПОРАЛЬНИХ КОЛІЗІЙ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Сучасний процес реформування системи законодавства України, основним завданням якого є вдосконалення існуючої правової бази, нерідко призводить до виникнення колізій нормативно-правових актів. Дана ситуація актуалізує необхідність наукового розгляду питань стосовно причин виникнення та шляхів попередження і усунення розбіжностей між реально або формально-чинними нормами права, які закріплені в законодавстві та регулюють однакові фактичні відносини.